

Projekt SODICO promocija in možnost uveljavitve paritetnih skladov v Sloveniji

*Metka Penko Natlačen, univ. dipl. pravnica
Samostojna pravna svetovalka v Pravni službi GZS*

Paritetni skladi kot družbena odgovornost socialnih partnerjev

- Paritetni skladi predstavljajo možnost vnašanja **koncepta družbene odgovornosti** socialnih partnerjev v delovanje delodajalcev in sindikatov na ravni dejavnosti;
- Družbena odgovornost je “koncept, po katerem **podjetja v svoje poslovno delovanje** in svoje odnose z zainteresiranimi udeleženci prostovoljno **vključujejo družbeno in okoljsko skrb.**”
- Med pomembne deležnike družbene odgovornosti sodijo tudi zaposleni in s tem skrb za zaposlene

(definicija Evropske komisije, povzeta s spletne strani <http://www.zps.si/okolje/trainostna-potrosnja/trainostni-razvoj-in-druzbeno-odgovornost-podjetij.html>)

Kaj lahko urejajo paritetni skladi

- Urejajo **skupne finančne sklade** sindikatov in delodajalcev za financiranje posamezne (rizične) pravice zaposlenih v posamezni dejavnosti ali v državi;
- Nameni (sheme) ustanovitve paritetnih skladov so odvisni **od interesa in volje ustanoviteljev, npr.:**
 - za odpravnine ob prenehanju delovnega razmerja;
 - za plačilo nadomestila plače za čas slabega vremena, ko se delo ne more opravljati zaradi višje sile;
 - za dodatna poklicna pokojninska zavarovanja;
 - za odpravnine v primeru odpuščanj delavcev;
 - za pomoč svojcem v primeru smrti zaposlenih v gradbeništvu;
 - za nadomestila v času brezposelnosti do nove zaposlitve;
 - za poklicno in strokovno izobraževanje v dejavnosti;
 - za namen varstva in zdravja pri delu;
 -

Pravne podlage za delovnopravne institute

- Urejanje **z zakonom** na nivoju države – Zakon o delovnih razmerjih, Zakon o urejanju trga dela....
- Urejanje z **avtonomnimi pravnimi akti** na nivoju dejavnosti in delodajalca – Kolektivni sporazum, kolektivna pogodba dejavnosti gradbeništva, druge kolektivne pogodbe...
- **Primer** takega paritetnega sklada: sklad za izobraževanje obrtnikov, ustanovljen s prejšnjo KP obrti iz leta 1990 (finansiran samo s strani obrtnikov, ki so sami zase črpali koristi do izobraževanja);
- Primer predloga oblikovanja slovenskih **odpravninskih skladov za delodajalce**, ki ni dobil enotne podpore socialnih partnerjev na Ekonomsko socialnem svetu.

Prednosti paritetnega sklada, ustanovljenega s kolektivnim sporazumom ali s KP

- izraža interes in voljo ustanoviteljev sklada;
- zasleduje trajne cilje ustanoviteljev;
- statusno je lahko sklad ustanova ali fundacija ali zavod;
- upravljanje ustanove/fondacije/sklada je v rokah ustanoviteljev;
- koristniki dobrobiti sklada so lahko le osebe, ki izpolnjujejo pogoje, določene z ustanovnim aktom;
- polnjenje sklada zagotavljajo ustanovitelji - delodajalci in sindikati po dogovorjenih deležih;

Kaj ureja kolektivna pogodba

- Skladno z Zakonom o kolektivnih pogodbah kolektivna pogodba ureja
 - **v obligacijskem delu** ureja pravice in obveznosti strank, ki so jo sklenile, lahko pa tudi način mirnega reševanja kolektivnih sporov.
 - **v normativnem delu** vsebuje določbe, s katerimi se urejajo pravice in obveznosti delavcev in delodajalcev,
 - ter zagotavljanje pogojev za delovanje sindikata pri delodajalcu.

Kolektivna pogodba je....

- je vedno **pisen** dokument;
- jo **prostovoljno** sklenejo **prostovoljna** združenja delodajalcev in združenja delavcev (sindikati);
- zavezuje samo člane skleniteljev;
- od leta 2009 dalje jih lahko zakonito sklepajo samo delodajalska združenja s prostovoljnim članstvom;
- **nastane kot pogodba, učinkuje kot zakon;**
- KP nacionalne ravni se vpišejo v evidenco pri MDDSZ;
- KP ne sme urejati pravic zaposlenih manj ugodno kot zakon (se uporablja po načelu "in favorem");
- sklenjena je lahko za določen ali nedoločen čas;
- po prenehanju njene veljavnosti še pol leta učinkujejo **njeni zaščitni standardi;**
- Minister lahko razglasi **razširjeno veljavnost** tudi na nečlane delodajalskih združenj

Interes in pristojnosti socialnih partnerjev

- Značilnosti dejavnosti gradbeništva kot gospodarske panoge z najdaljšo tradicijo dajejo posebno vlogo socialnim partnerjem
- Socialni partnerji imajo pomembno vlogo pri organiziranju in nadzoru panoge;
- Njihova vloga je poudarjena **pri sklepanju KP dejavnosti:**
 - določanju izhodiščnih oz. najnižjih osnovnih plač;
 - delovnih pogojev, ki so izraženi z dodatki za posebne pogoje dela in razporeditev delovnega časa;
 - določanju drugih prejemkov v zvezi z delom, kot so regres za letni dopust, odpravnine, solidarnostne pomoči, jubiljne nagrade;
 - opredelitvi povračil stroškov v zvezi z delom, kot so strošek za prehrano in pot na delo in z dela, terenski dodatek, dodatek za ločeno življenje
 - določanju obsega pravic iz dela, kot so letni dopust in druge plačane odsotnosti, izobraževanje v povezavi z delom,
 - zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu ter socialnega varstva,
 - skladov za poklicno izobraževanje in usposabljanje, poklicnih pokojnin
- Z navedenim **uravnavajo ekonomske razmere v dejavnosti in skrbijo za vzdrževanje standardov kakovosti dejavnosti.**

Kolektivna pogodba za gradbenih dejavnosti – stranki KP

- **kot predstavniki delodajalcev**
 1. GZS – Združenje za gradbeništvo in IGM,
 2. ZDS – Sekcija za gradbeništvo ter
- **kot predstavnik delojemalcev**
 1. ZSSS – Sindikat delavcev gradbenih dejavnosti Slovenije
 - Število skleniteljev oz. podpisnikov na strani posamezne stranke ni omejeno, stranki sta vedno dve.
 - KP se sklene in odpoveduje le **po posebnem postopku**.

Slovenska ureditev nekaterih institutov, ki jih nekatere države urejajo s paritetnimi skladi

- odpravnino v primeru odpuščanj ureja ZDR v breme delodajalca;
- plačilo nadomestila v času nezagotavljanja dela po krivdi delodajalca ureja ZDR;
- nadomestilo v času slabega vremena ni urejeno;
- plačilo svojcem v primeru smrti delavca ureja KP kot solidarnostno pomoč;
- plačilo praznikov ureja Zakon v breme delodajalca;
- poklicno izobraževanje in usposabljanje ureja zakon, njegovega financiranja pa ne;
- dodatno pokojninsko zavarovanje se prostovoljno sklepa preko vzajemnih zavarovalnic;
- Nadomestilo za čas brezposelnosti ureja ZUTD;

Projekt SODICO je izbral ustrezne primere

- Projekt SODICO - SLO je glede na slovensko tradicijo in obstoječo zakonodajo ter potrebe v dejavnosti izbral preizkus interesa med socialnimi partnerji za ureditev s paritetnimi skladi za naslednje tri namene:
 1. nadomestilo za čas neopravljanja dela zaradi slabega vremena kot višje sile;
 2. za strokovno in poklicno izobraževanje;
 3. za odpravnine za presežke delovne sile in v primeru odpustov.

Ali je realna možnost ureditve PS s KP?

- Pravne možnosti ureditve paritetnih socialnih skladov so povsem realne, **v okviru interesa socialnih partnerjev**;
- Vsaka od možnosti ureditve daje različne **pravne posledice**:
 - s kolektivno pogodbo
 - s kolektivnim sporazumom
 - z ustanovnim aktom
 - z navadno pogodbo civilnega prava.
 - z zakonom?
- Problem: časovni odmik koriščenja sklada zaradi zagonskega časa, potrebnega za polnjenje fonda.

Pa še to.....

Vse dobre rešitve se rodijo v pravem času, tudi času kriz.

Največ rešitev se najde v dialogu. To priliko nudi socialni dialog.

Lep in prijazen dan,

Metka Penko Natlačen